

Sygn. akt VI ACa 684/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Agata Wolkenberg

Sędziowie: Grażyna Kramarska (spr.)

Marzena Miąskiewicz

Protokolant: st. sekr. sądowy Aneta Wąsowicz

po rozpoznaniu w dniu 23 stycznia 2020 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B.

przeciwko Skarbowi Państwa- (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 25 czerwca 2018r.

sygn. akt XXV C 1813/17

1. oddala apelację;

2. zasądza od Skarbu Państwa- (...) na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI ACa 684/18

UZASADNIENIE

Powódka (...) Sp. z o.o. w B. wniosła o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa- (...) kwoty 1.212.281,68 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 września 2016 r. do dnia zapłaty, powołując się na to, że dochodzone roszczenie stanowi wynagrodzenie należne jej od generalnego wykonawcy inwestycji publicznej zamówionej przez pozwanego. Generalny wykonawca nie wywiązał się z zaciągniętego zobowiązania, wobec czego powódka zgłosiła swoje roszczenia pozwanemu w trybie ustawy o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców, wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych i została uwzględniona przez pozwanego na liście spisu wierzycieli, po czym pozwany wypłacił jej zaliczkę w wysokości 50% należności, tj. kwotę 1.359.718,49 zł. Mimo przedstawienia później przez powódkę listy wierzycieli zatwierdzonej w postępowaniu upadłościowym generalnego wykonawcy oraz spełnienia wymagań ustawowych, pozwany odmówił wypłaty pozostałej części należności przysługującej powódce.

Pozwany Skarb Państwa- (...) wniósł o oddalenie powództwa w całości wskazując na to, że powódka nie wykazała przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, w szczególności bezprawności. Nie zostało wykazane także, aby wysokość zabezpieczenia, o którym mowa w art. 147 ustawy Prawo zamówień publicznych, pozwalała na zaspokojenie wierzytelności powódki. Z ostrożności procesowej pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia.

W piśmie procesowym z 27 listopada 2017 r. powódka cofnęła powództwo w zakresie kwoty 3.277,73 zł.

Wyrokiem z dnia 25 czerwca 2018r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.209.003,95 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 września 2016 r. do dnia zapłaty, w punkcie drugim umorzył postępowanie w zakresie kwoty 3.277,73 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 13 września 2016 r. do dnia zapłaty, a w punkcie trzecim zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 71.432,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. (obecnie (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej) działającej wraz z konsorcjum firm (...) Sp. z o.o. i (...) Ltd jako generalnemu wykonawcy zostało powierzone przez pozwanego w ramach zamówienia publicznego wykonanie inwestycji „(...)”. Generalny wykonawca dwukrotnie zamówił u powódki materiały geosyntetyki na potrzeby wykonania ww. zamówienia publicznego. Powódka należycie wykonała swoje zobowiązanie i wystawiła faktury VAT, które nie zostały opłacone przez generalnego wykonawcę, tj. faktury:

- nr (...) z 18 października 2011 r. na kwotę 156.817,13 zł brutto,
- nr (...) z 19 października 2011 r. na kwotę 107.485,27 zł brutto,
- nr (...) z 27 października 2011 r. na kwotę 112.941,68 zł brutto,
- nr (...) z 30 listopada 2011 r. na kwotę 3.345,60 zł brutto,
- nr (...) z 5 grudnia 2011 r. na kwotę 4.944,60 zł brutto,
- nr (...) z 8 grudnia 2011 r. na kwotę 92.828,10 zł brutto,
- nr (...) z 19 grudnia 2011 r. na kwotę 622.936,81 zł brutto,
- nr (...) z 19 grudnia 2011 r. na kwotę 253.035,60 zł brutto,
- nr (...) z 29 grudnia 2011 r. na kwotę 319.646,25 zł brutto,
- nr (...) z 5 stycznia 2012 r. na kwotę 1.589.268,55 zł brutto.

Łączna wartość zamówionych i dostarczonych przez powódkę materiałów wyniosła 3.177.280,61 zł brutto. Dłużnik uznał przedmiotowe wierzytelności.

W połowie 2012 r. została ogłoszona upadłość układowa (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P., zaś postanowieniem Sądu Rejonowego (...) w K.z 20 stycznia 2016 r. jej upadłość likwidacyjna. Pismem z 12 września 2012 r., uzupełnionym pismem z 19 października 2012 r., powódka zgłosiła u pozwanego w trybie tzw. specustawy z 28 czerwca 2012 r. wierzytelność przysługującą jej od (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w kwocie 3.181.069,01 zł z tytułu ww. zamówień materiałów. Powódka pismem z 15 października 2012 r. zgłosiła też w postępowaniu upadłościowym (...) Sp. z o.o. wierzytelności w łącznej kwocie 3.503.069,80 zł z tytułu ww. nieopłaconych faktur VAT, w tym należność główna 3.267.037,99 zł. Pozwany umieścił wierzytelności powódki, wynikające z ww. faktur VAT, na liście przedsiębiorców spełniających warunki, o których mowa w art. 5 ust. 2 i art. 8 „specustawy” z 28 czerwca 2012 r., informując jednocześnie, że w oparciu o wstępną listę podmiotów uprawnionych do otrzymania należności została

ustalona proporcja wypłat w wysokości 85,5900787874351%. W dniu 8 kwietnia 2013 r. pozwany wypłacił powódce tytułem proporcjonalnej części zaliczki na poczet zapłaty ww. wierzytelności przysługujących powódce względem (...) Sp. z o.o. kwotę 1.359.718,49 zł, tj. $3.177.280,61 \text{ zł} \times 85,59\% \times 50\%$. Nadzorca sądowy w postępowaniu upadłościowym (...) Sp. z o.o. uznał wierzytelność zgłoszoną przez powódkę w łącznej kwocie 2.019.669,95 zł, zaliczając ją do kategorii (...). W zakresie zgłoszonej kwoty 1.483.399,85 zł odmówił jej uznania w stosunku do powódki, wskazując, że kwota ta została już wypłacona powódce przez Skarb Państwa, po czym Skarb Państwa – (...) dokonał zgłoszenia wypłaconej powódce kwoty w postępowaniu upadłościowym (...) Sp. z o.o. w P. i wierzytelność ta została uznana w całości oraz umieszczona na liście wierzytelności. Wniesione przez powódkę środki zaskarżenia, zmierzające do uwzględnienia na liście wierzytelności po jej stronie kwoty 1.483.399,85 zł, zostały oddalone. Sędzia komisarz a następnie Sąd Rejonowy (...) w K. wskazali na to, że skoro przedmiotowa wierzytelność została zatwierdzona na liście wierzytelności na rzecz Skarbu Państwa (tytułem regresu, o którym mowa w specustawie), to brak jest podstaw do podwójnego umieszczenia jej na liście wierzytelności, gdyż prowadziłoby to do podwójnego obciążenia upadłego. Pismem z 28 stycznia 2015 r. pozwany poinformował powódkę, że jej zgłoszenie wierzytelności w trybie specustawy zostało umieszczone na liście, o której mowa w art. 5 ust. 3 tej ustawy oraz że zmieniła się proporcja wypłat należności, która obecnie wynosi 86,52299115141%. Pismem z 28 czerwca 2016 r. powódka skierowała do pozwanego w trybie art. 7 ust. 1 specustawy wniosek o wypłatę należności w wysokości 1.783.638,14 zł wynikającej z listy wierzytelności. W dniu 17 sierpnia 2016 r. pozwany wypłacił jej ze spornego tytułu dodatkowo kwotę 180.260,74 zł. Pismem z 25 sierpnia 2016 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 1.163.072,40 zł w terminie do 12 września 2016 r. W odpowiedzi na to wezwanie pozwany w piśmie z 6 września 2016 r. odmówił spełnienia świadczenia, wskazując jednocześnie na błąd rachunkowy w wysokości wypłaconej zaliczki, która wynosiła 1.359.718,49 zł a nie - jak wskazano w wezwaniu - 1.483.399,85 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego ostateczne powództwo o zapłatę kwoty 1.209.003,95 zł z odsetkami za opóźnienie zasługiwało w całości na uwzględnienie. Sąd wskazał na to, że formułując podstawy faktyczne i prawne wywiedzionych roszczeń powódka powołała się na przepisy ustawy z 28 czerwca 2012 r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców, wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych (dalej jako specustawa) twierdząc, że mimo spełnienia wszystkich przesłanek ustawowych pozwany bezpodstawnie odmówił zapłaty tej kwoty z tytułu dostawy materiałów na wykonanie przez generalnego wykonawcę zamówienia publicznego na roboty budowlane. Zdaniem Sądu poczynione ustalenia faktyczne oraz treść art. 1 ust. 1 specustawy wskazywały na to, że żądanie zgłoszone przez powódkę należało rozpatrywać pod kątem przepisów tego aktu prawnego, przy czym nie zachodziła przesłanka negatywna wynikająca z art. 1 ust. 2 specustawy. Odnosząc się do podania przez powódkę przepisów art. 415 k.c. i art. 416 k.c. jako ewentualnej podstawy prawnej swoich roszczeń, czyli przepisów o odpowiedzialności deliktowej, Sąd Okręgowy zauważył, że przystępując do procesu subsumpcji ustalonego stanu faktycznego pod właściwe normy prawa materialnego Sąd nie jest co do zasady związany wskazaną przez podmiot inicjujący postępowanie cywilne podstawą prawną dochodzonych roszczeń i samodzielnie dokonuje kwalifikacji materialnoprawnej zgłoszonych żądań. Zdaniem tego Sądu wobec umieszczenia powódki przez pozwanego na liście przedsiębiorców, o której mowa w art. 5 ust. 3 specustawy, nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie przepisy traktujące o odpowiedzialności deliktowej, ale wprost przepisy specustawy. Sąd wskazał na to, że przedmiotem regulacji tej ustawy jest stosunek cywilnoprawny o charakterze obligacyjnym, który może powstać – po spełnieniu wskazanych w jej przepisach przesłanek – pomiędzy przedsiębiorcą jako wierzycielem i Skarbem Państwa – (...) jako dłużnikiem. Świadczenie, będące przedmiotem tego zobowiązania, polega na zapłacie przez Skarb Państwa określonej kwoty pieniężnej na rzecz przedsiębiorcy, przy czym Skarb Państwa odpowiada na podstawie specustawy za dług cudzy, będący długiem wykonawcy. Zobowiązanie, jakie powstaje pomiędzy Skarbem Państwa i przedsiębiorcą, występuje w dwóch odmianach, tj. jako zobowiązanie do zapłaty zaliczki na poczet należności oraz jako zobowiązanie do zapłaty kwoty należności, która ulega pomniejszeniu o kwotę zaliczki, jeśli została ona wypłacona przedsiębiorcy. Powstanie zobowiązania do zapłaty kwoty należności nie musi być poprzedzone powstaniem zobowiązania do zapłaty zaliczki. Źródłem zobowiązania Skarbu Państwa są przepisy ustawy, przy czym zobowiązanie to powstaje *ex lege* z chwilą złożenia dokumentów określonych w art. 6, 7 i 8 specustawy, jeśli spełnione są wszystkie pozostałe przesłanki określone w jej przepisach, w tym w szczególności przesłanka umieszczenia przedsiębiorcy na liście, o której mowa w art. 5 ust. 3 ustawy, która jest warunkiem *sine qua non* powstania zobowiązania. Uzyskanie wpisu na listę i spełnienie warunków określonych w art. 6, 7 i 8 specustawy prowadzi do nabycia przez przedsiębiorcę roszczenia przeciwko

Skarbowi Państwa – (...) o zapłatę niezaspokojonych przez wykonawcę należności głównych przedsiębiorcy, który zawarł umowę z wykonawcą w związku z realizacją zamówienia publicznego na roboty budowlane.

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska pozwanego, zgodnie z którym wobec uwzględnienia roszczeń powódki względem wykonawcy na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym wykonawcy wyłącznie do kwoty 2.019.669,95 zł i wypłacenia jej uprzednio zaliczki w wysokości 1.359.718,49 zł przysługujące jej roszczenie zostało wyczerpane. Wskazał na to, że celem przedstawienia jednego z dokumentów wymienionych w art. 7 ust. 1 specustawy jest formalnoprawne zapewnienie, że podmiotowi występującemu do Skarbu Państwa z roszczeniem w trybie tej ustawy przysługuje materialnoprawne roszczenie do wykonawcy zadania publicznego w ściśle określonej wysokości. W myśl art. 7 ust. 1 pkt 3 specustawy przedsiębiorcom umieszczonym na liście, o której mowa w art. 5 ust. 3, jest wypłacana kwota należności lub kwota ustalona zgodnie z art. 5 ust. 4, pomniejszona o kwotę zaliczki, po doręczeniu przez nich listy wierzytelności pod warunkiem niezłożenia w stosunku do danej wierzytelności sprzeciwu, o którym mowa w art. 256 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe, lub zatwierdzonej przez sędziego-komisarza listy wierzytelności. Sąd Okręgowy odwołał się do przepisów ustawy z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (m.in. art. 244, art. 245 i art. 264 Prawa upadłościowego) wskazując na to, że lista wierzytelności to dokument sporządzany przez syndyka (lub nadzorcę sądowego, zarządcę – zatwierdzony przez sędziego komisarza) w toku postępowania upadłościowego, określający krąg uczestniczących w nim wierzycieli, legitymizujący wierzycieli, których wierzytelności zostały na tej liście umieszczone, do uczestnictwa w postępowaniu upadłościowym i uzyskania zaspokojenia z podziału funduszy masy upadłości. Po zakończeniu lub umorzeniu tego postępowania wyciąg z listy wierzytelności jest zaś tytułem egzekucyjnym przeciwko dłużnikowi. Dane, które powinny być zawarte na liście wierzytelności, precyzuje art. 245 Prawa upadłościowego. Za okoliczności bezsporne Sąd Okręgowy uznał to, że powódka zgłosiła w postępowaniu upadłościowym wykonawcy swoją wierzytelność w łącznej kwocie 3.503.069,80 zł, przy czym jej część jako należność główna w kwocie 3.177.280,61 zł odpowiadała łącznej wartości należności z faktur VAT za materiały budowlane dostarczone wykonawcy na realizację zamówienia publicznego. Jego zdaniem wyciąg z listy wierzytelności oraz treść uzasadnień postanowień rozpoznających środki zaskarżenia wniesione przez powódkę w postępowaniu upadłościowym wskazują na to, że część tej wierzytelności w kwocie 1.483.399,85 zł nie została uwzględniona na liście wierzytelności w rubryce przeznaczonej dla powódki dlatego, że uwzględniono ją już na liście wierzytelności po stronie Skarbu Państwa z tytułu regresu, o którym mowa w art. 11 ust. 1 specustawy. Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę na to, że ustawodawca w art. 7 ust. 1 pkt 3 nie formułuje warunku, by przedsiębiorca umieszczony na liście, o której mowa w art. 5 ust. 3, musiał przedstawić listę wierzytelności z postępowania upadłościowego wykonawcy, na której - w rubryce oznaczającej go jako wierzyciela - figurowałaby uznana wierzytelność w kwocie uprawniającej go do wypłaty przez (...) pozostałej należności z tytułu stosunku prawnego łączącego przedsiębiorcę z wykonawcą zamówienia publicznego. Przepis ten posługuje się bowiem ogólnym pojęciem listy wierzytelności, dodając na końcu określenie „obejmujących należność”. W ocenie tego Sądu należy zatem przyjąć, że jeżeli na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym zamieszczono wierzytelność przysługującą przedsiębiorcy względem wykonawcy, jak również wierzytelność Skarbu Państwa względem tego wykonawcy z tytułu regresu zaliczki należności wypłaconej przedsiębiorcy w trybie specustawy, to w przypadku rozpoznawania roszczeń w trybie specustawy obie te wierzytelności zamieszczone na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym należy zsumować, a następnie od uzyskanej kwoty odjąć zaliczkę należności wypłaconą już przedsiębiorcy umieszczonemu na liście, o której mowa w art. 5 ust. 3 specustawy, przez (...) oraz ewentualnie pomniejszyć o procent zaspokojenia z zabezpieczenia. Odmierna wykładnia specustawy prowadziłaby bowiem do nieuzasadnionego różnicowania przedsiębiorców umieszczonych na liście, o której mowa w art. 5 ust. 3, którym została wypłacona zaliczka, a Skarb Państwa dokonał zgłoszenia roszczenia regresowego w postępowaniu upadłościowym wykonawcy, z sytuacją przedsiębiorców, którzy także zostali umieszczeni na tej liście, a którym nie wypłacono jeszcze takiej zaliczki albo Skarb Państwa nie dokonał jeszcze zgłoszenia roszczenia regresowego w postępowaniu upadłościowym. Druga grupa podmiotów uzyskałaby zaspokojenie od Skarbu Państwa w szerszym zakresie niż pierwsza. Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę na to, że celem specustawy jest przede wszystkim równomierne i proporcjonalne usunięcie negatywnych skutków zjawiska niepłacenia przez wykonawców robót budowlanych ich kontrahentom, przy czym obowiązek równego traktowania wszystkich przedsiębiorców w ramach specustawy podkreślił Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 18 czerwca 2013 r., sygn. akt K 37/12 (OTK-A 2013/5/60), uznając art. 4 specustawy w zakresie uzależniającym możliwość dochodzenia

roszczeń z niej wynikających od wielkości przedsiębiorcy za niezgodny z Konstytucją RP. Sąd Okręgowy uznał, że w przepisie w art. 7 ust. 1 pkt 3 specustawy chodzi o wykazanie przez przedsiębiorcę stosownym dokumentem, mogącym zostać przekształconym z mocy prawa w tytuł egzekucyjny, zasadności i wysokości materialnoprawnych podstaw „należności” dochodzonej przez niego w trybie specustawy, której zakres przedmiotowy wyznacza art. 1 ust. 1, tj. o wykazanie w sposób nie budzący wątpliwości, że przedsiębiorca, w związku z realizacją zamówienia publicznego na roboty budowlane udzielonego przez (...), spełnił na rzecz wykonawcy świadczenie o ściśle oznaczonej wartości ekonomicznej wyrażonej w pieniądzu. W następstwie wypłaty zaliczki takiemu przedsiębiorcy przez (...), wierzytelność przedsiębiorcy zgłoszona w postępowaniu upadłościowym wykonawcy ulega stosunkowemu pomniejszeniu, gdyż legitymacja materialnoprawna do jej dochodzenia od upadłego wykonawcy w postępowaniu upadłościowym przeszła z mocy prawa na Skarb Państwa. W ocenie Sądu Okręgowego nie oznacza to jednak, że zgłoszona w trybie specustawy „kwota bazowa” ulega dalszemu zmniejszeniu o niewykazany wprost stosunek wierzytelności, która nie została umieszczona na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym przy rubryce określającej wysokość wierzytelności uznanej przez syndyka (nadzorcę lub zarządcę sądowego), do czego zmierza argumentacja pozwanego. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę to, że podstawą wypłaty przedsiębiorcy zaliczki w trybie specustawy w kwocie do 50% należności, musiało być uprzednie wykazanie istnienia i wysokości wierzytelności z tytułu stosunku prawnego łączącego przedsiębiorcę z wykonawcą realizującym zamówienie publiczne. Nadto okoliczność umieszczenia bez zastrzeżeń wierzytelności w postaci roszczenia regresowego z tytułu wypłaty zaliczki przez Skarb Państwa na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym stanowi potwierdzenie istnienia i wysokości zobowiązania wykonawcy względem przedsiębiorcy. Roszczenie regresowe Skarbu Państwa jest bowiem ściśle powiązane z roszczeniem przedsiębiorcy przysługującym mu względem upadłego wykonawcy. Skarb Państwa wypłacając przedsiębiorcy 50% zaliczkę i zgłaszając następnie w toku postępowania upadłościowego wykonawcy roszczenie regresowe, nie mógł nabyć więcej praw niż przysługiwało przedsiębiorcy od wykonawcy z tytułu dostawy materiałów w ramach realizacji zamówienia publicznego. Sąd Okręgowy uznał, że gdyby przedsiębiorcy nie przysługiwała względem wykonawcy wierzytelność z tytułu dostawy materiału, to wierzytelność pozwanego z tytułu regresu w kwocie 1.483.399,85 zł nie zostałaby umieszczona (uznana) przez syndyka na liście wierzytelności w toku postępowania upadłościowego wykonawcy. Roszczenie regresowe, o którym mowa w art. 11 ust. 1 specustawy, nie działa bowiem w próżni, w oderwaniu od zobowiązania łączącego przedsiębiorcę z wykonawcą. Zobowiązanie Skarbu Państwa do spłaty należności wykonawcy na podstawie specustawy ma charakter zobowiązania akcesoryjnego i gwarancyjnego wobec przedsiębiorców, będącego źródłem odpowiedzialności za dług cudzy – dług wykonawcy, a nabycie przez Skarb Państwa roszczenia uregulowanego w art. 11 ust. 1 specustawy nie ma charakteru pierwotnego, lecz pochodny. W ocenie Sądu Okręgowego oznacza to, że Skarb Państwa może nabyć roszczenie o zwrot środków wypłaconych na podstawie tej ustawy tylko wtedy, gdy istniało roszczenie przedsiębiorcy względem wykonawcy o ich wypłatę. W rezultacie Sąd Okręgowy uznał, że przy wykładni art. 7 ust. 1 pkt 3 specustawy należy brać pod rozwagę zarówno kwotę należności głównej umieszczonej na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym z tytułu umowy dostawy materiałów jak i kwotę należności głównej umieszczonej na liście wierzytelności z tytułu rzeczowego regresu. Obie wierzytelności mają bowiem swoje źródło w stosunku zobowiązaniowym, o którym mowa w art. 1 ust. 1 specustawy i pozostają ze sobą w ścisłym i nierozzerwalnym związku (wierzytelność przedsiębiorcy ma przy tym charakter pierwotny, Skarbu Państwa zaś pochodny). Postępowanie dowodowe wykazało natomiast, że na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym wykonawcy została zamieszczona należność główna powódki w ww. rozumieniu w łącznej wysokości 3.177.280,61 zł.

Sąd Okręgowy wskazał następnie na treść przepisu art. 2 specustawy, zgodnie z którym (...) spłaca należności do wysokości równej kwocie zabezpieczenia, o którym mowa w art. 147 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164) - ze środków pochodzących z Krajowego Funduszu Drogowego oraz na art. 5 ust. 4 specustawy stanowiący, że w przypadku gdy kwota określona w art. 2 nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich należności umieszczonych na liście, o której mowa w ust. 3 art. 5, kwoty, w jakiej należności te mogą być zaspokojone, są ustalane proporcjonalnie do wysokości każdej z nich. Zdaniem Sądu z treści przedstawionego przez powódkę zawiadomienia pozwanego z 28 stycznia 2015 r. (k. 45v) wynika, że w okolicznościach niniejszej sprawy powyższy stosunek został ostatecznie ustalony na poziomie 86,52%.

Uznając, że zostały spełnione wszystkie przesłanki powstania po stronie pozwanego cywilnoprawnego obowiązku zapłaty powódce należności głównej, o której mowa w specustawie, Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.209.003,95 zł (3.177.280,61 zł tj. bezsporna kwota należności głównej x 86,52% tj. procentowy stosunek zaspokojenia – 1.359.718,49 zł tj. 50% należności głównej wypłaconej przez pozwanego tytułem zaliczki – 180.260,74 zł tj. kwota, o którą pozwany uzupełnił roszczenie powódki o zapłatę należności, co daje: 2.748.983,18 zł – 1.539.979,23 zł = 1.209.003,95 zł). O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 7 ust. 1 specustawy w zw. z art. 355 k.c. w zw. z art. 481 k.c. uznając, że skoro powódka skierowała do pozwanego wnioski o wypłatę pozostałej części należności pismem z 28 czerwca 2016 r., uzupełnionym pismem z 29 lipca 2016 r., zaś pozwany w dniu 17 sierpnia 2016 r. dokonał zapłaty jedynie kwoty 180.260,74 zł, to należało przyjąć, iż mimo braku dowodu doręczenia ww. pism pozwany musiał otrzymać wnioski o wypłatę należności, gdyż dokonał częściowej dopłaty. Ze względu na cofnięcie przez powódkę roszczenia w zakresie kwoty 3.277,73 zł Sąd Okręgowy umorzył w tej części postępowanie na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 k.p.c.

Jednocześnie Sąd Okręgowy ocenił, że roszczenie powódki należałoby uznać za zasadne także w sytuacji oparcia rozstrzygnięcia na drugiej podstawie prawnej wskazywanej przez stronę powodową, bowiem powódka miała rację, że niezgodne z prawem zachowanie (...) przy rozpoznawaniu należności przedsiębiorcy zgłoszonej w trybie specustawy pomocowej rodzić może po stronie Skarbu Państwa odpowiedzialność odszkodowawczą względem przedsiębiorcy na zasadach ogólnych, tj. na podstawie art. 416 k.c. w związku z art. 415 k.c. Sąd Okręgowy wskazał na to, że przepis ten stanowi podstawę odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez Skarb Państwa przy wykonywaniu zadań nie należących do sfery imperium. W jego ocenie zdarzeniem rodzącym odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanego Skarbu Państwa względem powódki był brak wypłaty powódce należności na podstawie art. 7 ust. 1 specustawy w sytuacji spełnienia się wszystkich przesłanek pozytywnych warunkujących tę wypłatę i przy jednoczesnym braku przesłanek negatywnych. Zachowanie pozwanego było bowiem sprzeczne z przepisami specustawy pomocowej, gdyż należność powódki podlegała przepisom tej ustawy i powódka dopełniła wszystkich warunków niezbędnych do umieszczenia jej na liście przedsiębiorców i do dokonania zapłaty jej należności przez inwestora. Zaniechanie dokonania wypłaty przez (...) wbrew przepisom specustawy pozwala na postawienie Skarbowi Państwa zarzutu niewłaściwego postępowania przy rozpoznawaniu zgłoszonej należności powódki, a w konsekwencji na przypisanie pozwanemu winy. W rezultacie takiego zachowania pozwanego po stronie powódki powstała szkoda majątkowa odpowiadająca wartości jej niezaspokojonej należności wynikającej z umowy dostawy towarów zawartej z (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, która byłaby zapłacona w trybie specustawy pomocowej, gdyby pozwany postępował zgodnie z przepisami tej ustawy. Zachodził także związek przyczynowy pomiędzy bezprawnym zachowaniem pozwanego a szkodą powódki, bowiem brak zaspokojenia należności w trybie przepisów specustawy był następstwem odmowy spełnienia roszczenia powódki mimo spełnienia przesłanek ustawowych warunkujących wypłatę należności. Sąd Okręgowy uznał też za niezasadny zarzut przedawnienia roszczenia powódki. W przypadku, gdyby źródłem odpowiedzialności pozwanego był czyn niedozwolony, zastosowanie znajdowałby art. 442¹ §1 k.c., w myśl którego roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynnej niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Skoro zdarzeniem wyrządzającym szkodę i rodzącym roszczenie odszkodowawcze dochodzone przez powódkę była odmowa zapłaty jej należności, to zobowiązanie pozwanego do takiej zapłaty aktualizowało się z chwilą złożenia przez powódkę wszystkich wymaganych dokumentów potrzebnych do dokonania zapłaty w trybie specustawy pomocowej. Wniesione przez powódkę środki zaskarżenia listy wierzytelności, warunkujące jej prawomocność i możliwość przedstawienia pozwanemu, zostały zaś rozpoznane dopiero 6 maja 2016 r. (k. 57), co oznacza, że od tego dnia rozpoczął swój bieg trzyletni termin przedawnienia roszczeń mających swoje źródło w delikcie. W takiej sytuacji w ocenie Sądu nie sposób było zatem przyjąć, żeby żądanie powódki na dzień wniesienia pozwu było przedawnione (w przypadku oparcia roszczenia wprost na przepisach specustawy, zastosowanie znajdował zaś 10-letni termin przedawnienia wynikający z art. 118 k.c. w zw. z art. 120 k.c., a zatem roszczenia ocenianego na tej podstawie również nie można było uznać za przedawnione).

W apelacji od tego wyroku pozwany zaskarżył wyrok w części, tj. w zakresie punktów pierwszego i trzeciego, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w tej części, o zniesienie postępowania przed Sądem I instancji w zakresie dotkniętym

nieważnością, poczynając od rozprawy w dniu 16 maja 2018r. i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za obie instancje. Ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia zarzutu nieważności, pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części, tj. w zakresie punktów pierwszego i trzeciego przez oddalenie powództwa w zakresie kwoty 1.209.003,95 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 września 2016r. oraz o zmianę rozstrzygnięcia o kosztach przez zasądzenie od powódki na rzecz Skarbu Państwa- (...) kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie przez Sędem I instancji według norm przepisanych prawem.

Pozwany powołał się na zarzuty naruszenia prawa procesowego, tj.:

- art. 321 § 1 w zw. z art 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. przez orzeczenie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, wobec uwzględnienia powództwa na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 5 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 czerwca 2012r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych, w sytuacji w której powód uzasadniał żądanie okolicznościami faktycznymi dotyczącymi art. 415 i 416 k.c.;

- naruszenie prawa do obrony (art. 379 pkt 5 k.p.c. oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) przez pozbawienie go prawa do obrony swoich praw w niniejszym postępowaniu, wskutek braku uprzedzenia i poinformowania przez Sąd stron o zmianie oceny co do kwalifikacji prawnej roszczenia, co w konsekwencji uniemożliwiło pozwanemu podjęcie skutecznej i właściwej obrony.

Zdaniem skarżącego doszło też do naruszenia prawa materialnego, tj. art. 7 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 5 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 czerwca 2012r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych przez jego błędną wykładnię, co doprowadziło do przyjęcia, że w niniejszej sprawie zaistniały wszystkie przesłanki rodzące po stronie pozwanego obowiązek zapłaty należności głównej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie, nie doszło bowiem do naruszenia przez Sąd Okręgowy wskazanych w niej przepisów prawa procesowego i materialnego.

Za niezasadny należy uznać zarzut nieważności postępowania wynikającej z pozbawienia pozwanego prawa do obrony swoich praw wskutek braku uprzedzenia i poinformowania stron przez Sąd Okręgowy o zmianie oceny co do kwalifikacji prawnej roszczenia, co miałyby uniemożliwić pozwanemu podjęcie skutecznej i właściwej obrony. Podstawą twierdzeń powódki o bezprawności działania pozwanego (jako przesłanki ewentualnej odpowiedzialności deliktowej) było wskazywanie na niewykonanie zobowiązania z ustawy z dnia 28 czerwca 2012r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych w rezultacie dokonania przez pozwanego błędnej wykładni przepisów tej ustawy. W takiej zaś sytuacji pozwany broniąc się przed zarzutem bezpodstawnej, naruszającej tę ustawę, odmowy wykonania swojego zobowiązania, musiał zgłosić zarzuty, z których wynikałoby, że odmowa wypłaty pozostałej części należności była zgodna z przepisami tej ustawy, a zatem podjąć obronę analogiczną jak w procesie, którego podstawą faktyczną i prawną byłoby wyłącznie niewykonanie przez pozwanego zobowiązania ciążącego na nim z mocy tzw. specustawy. Na taki rodzaj obrony wskazuje też treść odpowiedzi na pozew, w której głównie rozważane jest to, że pozwany działał zgodnie z art. 7 ustawy, w związku z czym jego działanie nie było bezprawne oraz w której dokonywana była przez pozwanego wykładnia przepisów ustawy. Tylko w trzech zdaniach odpowiedzi na pozew mowa jest ogólnie o przesłankach odpowiedzialności deliktowej oraz o tym, że nie wystąpiły przesłanki takiej odpowiedzialności w przypadku pozwanego. Należy też zauważyć, że zarzuty, które obecnie pozwany zgłasza w uzasadnieniu apelacji, tożsame są z zarzutami podniesionymi już przed Sędem pierwszej instancji, pozwany w żaden sposób nie rozwija swojej argumentacji, co wskazuje na to, że w postępowaniu przed tym Sędem miał pełną możliwość obrony i nie został pozbawiony możliwości zgłoszenia pewnych zarzutów na skutek braku uprzedzenia o rozważaniu przez Sąd przepisów o odpowiedzialności deliktowej jako podstawy prawnej uwzględnienia żądania pozwu.

Niezależnie od powyższych rozważań w ocenie Sądu Apelacyjnego brak także podstaw do uznania, że Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę na innej, niż wynikająca z pozwu, podstawie faktycznej i prawnej, a zatem że doszło do naruszenia przepisu art. 321 § 1 w zw. z art 187 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. przez orzeczenie co do przedmiotu, który nie był objęty tym żądaniem. Opis stanu faktycznego w uzasadnieniu pozwu dotyczył bowiem okoliczności związanych z realizacją przez powódkę dostawy w ramach zamówienia publicznego, brakiem zapłaty wynagrodzenia przez generalnego wykonawcę, zgłoszeniem przez powódkę wierzytelności w trybie ustawy z dnia 28 czerwca 2012r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych, spełnieniem wszystkich przesłanek wypłaty należności przez pozwanego oraz z odmową wypłaty przez niego części należności. Strona powodowa dokonała też w uzasadnieniu pozwu interpretacji przepisów specustawy dla wykazania braku podstaw do odmowy wypłaty żądanej kwoty. To, że dalszą konsekwencją tych rozważań było zgłoszenie przez powódkę twierdzenia o bezprawności takiego zachowania pozwanego i o jego winie, a także nazwanie dochodzonego roszczenia „odszkodowaniem” i wskazanie, że ewentualną podstawę prawną roszczeń powódki stanowi art. 415 k.c. w związku z art. 416 k.c., nie ma istotnego znaczenia. Należy bowiem zauważyć, że „szkoda” w rozumieniu powódki miała polegać na nieotrzymaniu części należności zgodnie z ustawą a nie na innym uszczerbku majątkowym, a zatem roszczenie odszkodowawcze w pełni pokrywało się z roszczeniem, którego podstawą były wyłącznie przepisy ustawy z dnia 28 czerwca 2012r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych. Sąd Okręgowy trafnie zauważył też, że wskazana przez powódkę podstawa prawna roszczenia nie wiązała go i był uprawniony na podstawie zawartych w uzasadnieniu pozwu informacji o faktach, z których powódka wywodzi dochodzone roszczenie, uznać, że powódce służy roszczenie o zapłatę dochodzonej kwoty na podstawie przepisów tej ustawy. Niezależnie od tego Sąd Apelacyjny nie podziela poglądu Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym przepis art. 415 k.c. w związku z art. 416 k.c. mógłby w okolicznościach niniejszej sprawy uzasadnić deliktową odpowiedzialność pozwanego. Podstawą roszczenia powódki było bowiem twierdzenie o niewykonaniu przez pozwanego zobowiązania, które ciążyło na nim z mocy ustawy, a nie delikt. Nie występował zatem zbieg dwóch różnych, niezależnych od siebie, roszczeń powódki, analogicznie jak w sytuacji, gdy nie można przyjąć, by zachodziła odpowiedzialność deliktowa, gdy zachowanie będące podstawą faktyczną żądania polega na niewykonaniu zobowiązania z umowy i gdy dłużnik ponosi odpowiedzialność kontraktową.

Nie doszło również do naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 7 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 5 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 28 czerwca 2012r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych. Sąd Apelacyjny w tym zakresie w pełni podziela wykładnię przepisów tej ustawy, dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. Nie ma sporu co do tego, że powódka jako przedsiębiorca w rozumieniu tej ustawy zgłosiła pozwanemu niezaspokojone przez wykonawcę „należności główne przedsiębiorcy” za zrealizowane i odebrane prace (art. 1 ust. 1 ustawy). Pozwany nie kwestionuje też wysokości wynagrodzenia powódki składającego się na te należności główne, wykazanego nadto fakturami i uznanego przez wykonawcę. Sąd Okręgowy trafnie też zwrócił uwagę na to, że fakt umieszczenia powódki na liście wierzycieli z art. 5 ust. 3 ustawy - po dokonaniu przez pozwanego wymaganej weryfikacji zgłoszenia - oraz wypłacenie powódce następnie zaliczki na poczet należności świadczą o tym, że pozwany nie miał wątpliwości co do tego, że powódce służy wobec generalnego wykonawcy wierzytelność w zgłoszonej mu wysokości, tj. w kwocie 3.177.280,61 zł. Treść listy wierzytelności sporządzonej w postępowaniu upadłościowym oraz treść uzasadnień wydanych w tym postępowaniu orzeczeń świadczą również o tym, że objęta tym postępowaniem, w tym listą wierzytelności, była także cała wierzytelność powódki w w/w kwocie (z uwzględnieniem różnic w sposobie określenia wysokości wierzytelności – w postępowaniu na podstawie specustawy zaspokajana jest jedynie należność główna, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzyciel uczestniczy w pełnym zakresie wierzytelności). Sąd Okręgowy zasadnie uznał, że na należność zgłoszoną pozwanemu przez powódkę składała się suma wierzytelności przypisanych na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym samej powódce oraz także pozwanemu. Pozwanemu nie służyła bowiem żadna własna wierzytelność wobec wykonawcy, a wierzytelność zgłoszona przez niego w postępowaniu upadłościowym była tą samą wierzytelnością, która służyła wcześniej powódce wobec wykonawcy. Pozwany wstąpił bowiem w miejsce powódki z mocy prawa – na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy. Zgodnie z art. 518 § 1 k.c. osoba trzecia, która spłaca wierzyciela, nabywa spłaconą wierzytelność do wysokości dokonanej zapłaty (w okolicznościach niniejszej sprawy znajdzie zastosowanie punkt 4 tego paragrafu). Do skutków

wstąpienia ex lege w prawa zaspokojonego wierzyciela stosuje się zaś odpowiednio przepisy o przelewie wierzytelności, co m.in. oznacza, że wierzytelność na skutek jej spłacenia nie wygasa, lecz trwa nadal, a zatem skutek podstawienia jest podobny, jak przy cesji wierzytelności (vide m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2011r. sygn. akt II CSK 548/10). W istocie wierzytelność ujęta na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym jako wierzytelność pozwanego, powstała w związku z wypłatą powódce zaliczki na poczet należności, była częścią należności, o jakiej mowa w art. 1 ust. 1 ustawy i w związku z tym winna być uwzględniona przez pozwanego przy obliczaniu pozostałej do wypłaty powódce części tej należności przez doliczenie jej do wierzytelności powódki ujętej na liście wierzytelności w tym postępowaniu. Lista ta zatem była dowodem istnienia wierzytelności powódki wobec wykonawcy w wysokości sumy wierzytelności powódki i wierzytelności pozwanego, ujętych na tej liście, która też „obejmowała” należność w tej wysokości - w rozumieniu art. 7 ust. 1 pkt 3 specustawy. Przy przyjęciu, że zgłoszona przez powódkę należność wynosiła kwotę 3.177.280,61 zł i że winna być pomniejszona o procent zaspokojenia w wysokości 86,52%, to podstawą wyliczenia brakującej części należności do wypłaty jest kwota 2.748.983,18 zł. Należy od niej odjąć wypłaconą powódce zaliczkę w kwocie 1.359.718,49 zł oraz dopłaconą kwotę 180.260,74 zł, po czym uzyskamy kwotę 1.209.003,95 zł, zasądzoną przez Sąd Okręgowy. Dodatkowo można zauważyć, że pozwany nie kwestionuje w apelacji poprawności arytmetycznej wyliczeń Sądu Okręgowego tylko samą zasadę.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 2 pkt i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.